

KİTAP TANITIMI

İslâm Tarihi ve Medeniyeti

HALİDE ASLAN
DR., DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
e-posta: halideaslan@yahoo.com

Kitap, İslâm Tarihi ve Medeniyeti dersi için iki editör öncülüğünde hazırlanmıştır. İslâm tarihi, İslâm Medeniyeti Tarihi, İslâm Kurumları tarihi konularını içeren ilk yedi ünitenin Prof. Dr. Nesimi Yazıcı; İslâm Sanatları Tarihi ve Türk Din Musikisi konularını içeren son üç ünitenin ise Prof. Dr. Nusret Çam editörlüğünü yapmıştır.

“Emeviler ve Endülüs Emevileri” başlıklı birinci ünite ve “Abbasiler-Bağlı ve Komşu Devletler” adını taşıyan ikinci üniteyi Doç Dr. Hasan Kurt yazmıştır. Peygamberimiz ve dört halifeden sonra İslâm Tarihi sahnesinde gördüğümüz Emevilere, İslâm medeniyetine getirdikleri saltanata dayalı yönetim sistemiyle ve fetihlerle ulaştıkları noktalarla dikkat çekilirken, daha sonra gelen Abbasilerde Arap olmayanların yönetimde yer almaları ve Emevi soyuna karşı izledikleri politikalara değinilmiştir. Bu sırada ayakta olup tarihte yerini alan Abbasilere bağlı ve komşu devletlerden siyasî tarihleri açısından bahsedilmiştir.

“Orta Asya, Hindistan, İran ve Doğu Avrupa’da Kurulan Türk İslâm Devletleri” başlıklı üçüncü ünite ve “Anadolu ve Balkanlarda Kurulan Türk İslâm Devletleri” adlı dördüncü ünite Doç. Dr. Seyfettin Erşahin tarafından yazılmıştır. Türklerin İslâmî dönemde Orta Asya, Hindistan, İran ve Doğu Avrupa’da kurdukları devletler, o sırada Türk-İslâm dünyasında meydana gelen siyasî olaylar eşliğinde aktarılırken, sonraki ünite de Anadolu’nun fethini müteakip, Türkleşme ve İslâmlaşma süreci akabinde Selçuklular, Beylikler dönemi ve Osmanlılar yine siyasî tarih çerçevesinde aktarılmıştır.

“Sosyal Hayat” başlığını taşıyan beşinci ünite Prof. Dr. İbrahim Sarıçam tarafından hazırlanmış olup, İslâm medeniyetinin sosyal hayatı nasıl değerlendirdiği, İslâmın öngördüğü sosyal düzen ve yaşantı, toplumda yer alan diğer etnik gruplarla ilişkiler, önceki dönemlerle karşılaştırmalı olarak verilmekte ve İslâm’ın değerle sistemi içinde aktarılmaktadır.

Prof. Dr. Mehmet Özdemir'in yazdığı altıncı ünite "Ekonomik Hayat" başlığını taşımaktadır. İslâm medeniyetinin kuruluşu ve gelişmesi döneminde siyasî faaliyetler kadar önem taşıyan iktisadî durumla ilgili özellikle kurumlaşmanın çizgilerinin netleştiği, Emevi ve Abbasi dönemlerindeki ekonomik faaliyetlere değinilmiş, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine de zaman zaman atıflarda bulunulmuştur.

Prof. Dr. Nahide Bozkurt tarafından yazılan "Kurumlar" başlıklı yedinci ünite, Müslümanların uygarlık tarihinde buldukları yeri açıklaması bakımından kurumların önemine değinmiştir. Hilafet, vezirlik, hicâbet gibi siyasî, divan, valilik, berîd gibi idarî kurumların yanı sıra kadılık, mezalim ve hisbe gibi adlî kurumlar aktarılmış akabinde askeriyeden, eğitim ve öğretim kurumlarıyla, fütüvvetten bahsedilmiş, İslâmî renklerine değinilmiştir.

İslâm Tarihi ve Medeniyeti'ne ayrılan bu yedi ünitenin tamamında, konular ele alınırken dönemlerindeki durumla birlikte günümüzdeki durumdan da bahsedilerek güncelleştirilmişler, konuların daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmuşlardır.

"İslâm Sanatının Doğuşu ve İlk Devir İslâm Sanatı", "İslâm Sanatında Türkler" başlıklarını taşıyan sekiz ve dokuzuncu üniteler Prof. Dr. Nusret çam tarafından yazılmıştır. Öncelikle İslâm'da sanatın yeri, İslâm'ın sanata bakışı doğru şekilde aktarılıp, İslâm sanatının yanlış algılamalar dolayısıyla yavaş da olsa gelişme seyrine örnekleriyle değinilmiştir. Devamında Türklerin Karahanlı, Gazneli, Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerinde, İslâm sanatına dair verdikleri örnekler aktarılırken, tarihî eserlerin taşıdığı öneme de değinilmiştir.

Onuncu ve son ünite "Musikî" başlıklı olup Doç. Dr. Bayram Akdoğan tarafından hazırlanmıştır. Musikînin genel olarak önemine değinildikten sonra, Türk İslâm âlimlerinin musikîye bakışı aktarılmış, Kur'an'da musikî ve İslâm'ın sanat ve sanatçıya bakışı ifade edilmiş, Türk İslâm tarihi boyunca bu sanatın tekâmülü, araçları, gelişmesinde rol alan yardımcı kurumlara değinilmiştir.

Her ünitenin başında, o ünite hakkında bilgi verilmiş, sonlarına ise özet, önemli terimlerin yer aldığı küçük sözlük, değerlendirme soruları eklenmiştir.

Bu çalışma, bu kadar konu ve bilgiyi bir arada vermenin avantaj ve dezavantajına sahiptir. Konularla ilgili derli toplu bilgiye ulaşım açısından oldukça faydalı olan çalışma, sınır ve kapsamı dolayısıyla sıkıştırılmış ve yoğun bilgi sunmakta olup, özellikle son üç ünite de görsel ve işitsel öğelerin eksikliğine kitapta da değinilmektedir.